ئەخمەتجان ئوسمان

ئۇيغۇر قىزى لىرىكىسى

نجاڭ ياشلار - ئۆسمۈرلەر نەشرىياتى

2

شېئىر يازغىن، ئۇپۇق چېقىلسۇن،
ئۇندىن يېڭى دۇنيا ئېچىلسۇن.
ئۇيقۇسىدىن تۇرسۇن مۇساپە،
ئۆچۈپ قالغان كۆزلەر يېقىلسۇن.

——— ئەخمەتجان ئوسمان

ئەخمەتجان ئوسمان

ئۇيغۇر قىزى لىرىكىسى

شىنجاڭ ياشلار- ئۆسمۈرلەر نەشرىياتى

مەسئۇل مۇھەررىرلىرى : ئابدۇراخمان ئەبەي
ئەركىن ئىبراھىم
مەسئۇل كوررېكتورى : ئابلىز ئابباس

ئۇيغۇر قىزى لىرىكىسى

ئاپتورى : ئەخمەتجان ئوسمان

*

شىنجاڭ ياشلار- ئۆسمۈرلەر نەشرىياتى نەشر قىلدى
(ئۈرۈمچى شەھىرى قۇرۇلۇش يولى 9 - قورۇ: پ : 830002)
شىنجاڭ شىنخۇا كىتابخانىسىدىن تارقىتىلدى
شىنجاڭ شىنخۇا باسما زاۋۇتىدا بېسىلدى
ئۆلچىمى : 1092 × 787 مم ، 32 كەسلەم ، باسما تاۋىقى : 3.25
1992 - يىل 11 - ئاي 1 - نەشرى
1992 - يىل 11 - ئاي 1 - بېسىلىشى
ISBN 7 – 5371 – 1036 – 0 / I · 361
سانى : 1 — 3100
باھاسى : 1.80 يۈەن

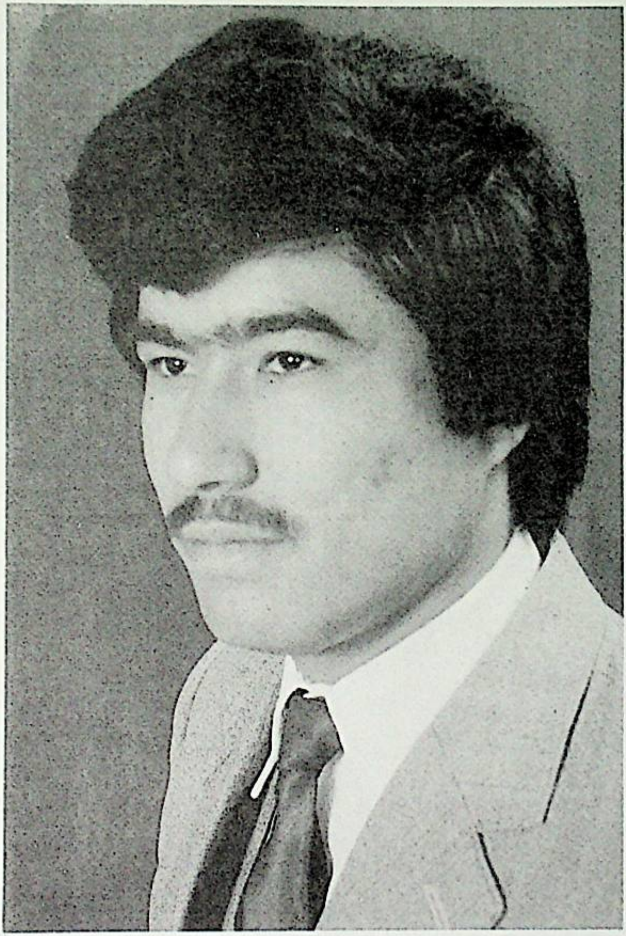

ئەخمەتجان ئوسمان

ئاپتور هه ققىده

ياش شائىر ئه خمه تجان ئوسمان 1964-يىلى ئۈرۈمچى ۋىيخۇلياڭ كان رايونىدا بىر ئىشچى ئائىلىسىده دۇنياغا كه لدى. ئۇ ئۈرۈمچى شه هه رلىك ته جرىبه ئوتتۇرا مه كته پنى پۈتتۈرگه ندىن كېيىن، 1981-يىلى 9-ئايدا شىنجاڭ داشۆنىڭ ئه ده بىيات فاكۇلتېتىغا قوبۇل قىلىندى. 1982-يىلى 10-ئايدا، دۆله ت مائارىپ كومىتېتى تهرىپىدىن سۈرىيه دهمه شق داشۆسى تىل-ئه ده بىيات شۆبىسىنىگه ئوقۇشقا ئه ۋه تىلدى. ئۇ هازىر چه ت ئه لدىكى ئوقۇشنى تاماملاپ ۋه ته نگه قايتىپ كه لدى.

شائىرنىڭ ئىجادىيىتى ده سله پته بالىلار شېئىرى بىله ن باشلاندى، بۇ هال ئۇنىڭ هازىرقى شېئىرلىرىدىكى بالىلارچه قىزغىنلىق [illegible] جۇلا بىله ن بېزه لگه ن ره ڭدار شېئىرىي نه پسلىكتىمۇ كۆرۈلىدۇ. ئۇ چه ت ئه لده ئوقۇۋاتقان كېيىنكى مه زگىللىرىده سۈرىيه ده ئه ره ب تىلى بىله ن يازغان «ئىككىنچى يىقىلىش»، «تويلار [illegible]سى» قاتارلىق توپلاملىرى نه شىر قىلىندى. ئه ره ب ئوبزورچىلىرى ئۇنىڭ شېئىرلىرىغا: «ئولىمپىس مه ده نىيىتى ۋه بۇددا مه ده نىيىتى بىله ن تويۇنغان، يىراق شه رق چوڭقۇرلۇقىدىن كه لگه ن بۇ روھ، بىزنىڭ نه چچه مىڭ يىللار مابه ينىده يىتتۈرۈپ قويغان سېھرىمىزنى قايتۇرۇپ به ردى» ده پ باها بېرىشكه ن.

«ئۇيغۇر قىزى لىرىكىسى»—شائىرنىڭ ئانا تىلىدا يازغان

تۇنجى شېئىرلار توپلىمى. بۇ شېئىرلار ئۆزىدە هازىرلىغان ئاجايىپ ئۆزگىرىشچان رىتىم تۇيغۇسى، ئىنگاھلارنى غەلەتىلىگۈچى بەدىئىي سېھرىي كۈچى بىلەن بىزگە تىل مۇناسىۋەتلىرىنىڭ چەكسىز مەنا مۇمكىنچىلىكىگە ئىگە ئىكەنلىكىدىن بېشارەت بېرىدۇ؛ هەربىر سۆز، هەر-بىر باغلىنىش، هەربىر شەكىل ئۆزگىرىشىدىن بالقىغان ئويناق شېئىرىي هالەتتىن شائىرنىڭ ۋەتەنگە، مىللەتكە، ئىنسانىيەتكە بولغان ساپ مۇھەببىتى ۋە ئاشىقانە قىزغىنلىقى تېپىپ تۇرىدۇ.

مۇندەرىجە

يېگانە 1
مۇمكىنسىز ئولجا 2
چۈش 3
بۇلۇت ئۈستىدە 5
تۇلۇمنى ئىزدەش 6
روبىنسون كروزو 7
تەشۋىش 8
جىنايەت 9
خاقان 10
قەدىناس 12
ھەمىشە 13
تاڭ 14
چىقىلىش 15
چۇقان 16
قۇشلار 17
قۇل 18
ئابىھايات 19
ھەر ئاخشىمى 20
شەھۋەت بەندىسى 21
ئاشىق لىرىكىسى 22
ئانا لىرىكىسى 24

پەسىللەر لىرىكىسى 26
ئۇيغۇر قىزى لىرىكىسى 29
بالىلىق لىرىكىسى 33
رەڭلەر لىرىكىسى 36
يامغۇر لىرىكىسى 38
تاغ لىرىكىسى 41
بۆشۈك لىرىكىسى 42
تاۋۇت لىرىكىسى 44
مالايلار لىرىكىسى 46
مەلىكە لىرىكىسى 47
لىرىكا 59
دىلبەر لىرىكىسى 51
دولقۇن لىرىكىسى 53
كېچە لىرىكىسى 54
باھار لىرىكىسى 55
يىغا لىرىكىسى 56
سېنى سورايمەن 57
ئەنجۈر 58
ئاي تۈنەيدۇ بۇلاقتا 69
شەبنەم 61
يوپۇرماق 62
قەبرە تېشىمغا 63
كېپەن ۋە يۆگەك 64
شامال ۋە ئاي 65
مىڭ بىر كېچە خاتىمىسى 66
ناخشا ئېيتىپ كېلىمەن ئانا 67

يېڭى چۆچەكلەر 70
قوشاق 72
ئويلنش 73
ئۈمدلرم 77
چوڭايماس خاترلەر 78
بەزەن 80
باللقتكى ۋەتەن 83
ئككى قۇياش قەسدسى 84
كشنەيدۇ يۆرەك 85
قاچان سۆيدۇم سبنى 86
دولقۇنلايدۇ كۆزۈڭ 88
سۈرگۈن 89
ئنتزار 90
سادر يبتم قالغان بەش بالسنى ئزدەپ 91

يىگانە

يىگانە ...
ئولتۇرىدۇ يۆلىنىپ ئايغا،
مىنۇتلارنىڭ نەپەسلىرى
چىقىلماقتا تىنىقلىرىدا.
يوللار
ئايىغىغا يىقىلىپ تۈننىڭ
تىلەر ھىدايەت.
ئالقىنىدا ماگمىلار،
تومۇرىدا يۈگۈرەيدۇ باھار.

مۇمكىنسىز ئولجا

ھەر كۈنى سەھەر
تۈۋىسىدىن چىقىدۇ يوللار
ئوۋلاشقا مېنى.

مەخلۇقمەن يوچۇن،
سوئال ئۇنەر ماڭغان ئىزىمدىن...

چۈش

ئۇگدىدىم
كىرپىكلىرىدە ماگىمىنىڭ...

يىرىپ چىقتىم تۇتەك ئىچىدىن،
تاشلاپ ئۇندا
كۈللىرىنى ئىسسىمنىڭ.
ئۇچۇردۇم
بارچە يوللارنى،
سىزىپ چىقتىم قايتىدىن.
چوققىلارنى تىرىپ تاغلاردىن،
كۆۋرۈك سالدىم —
قىتئەلەرنى ئۇتاشتۇرۇپ.
ئارال قۇرۇپ شاماللاردىن،
توپلىدىم ئاڭا
سەرسان يۇرگەن دولقۇنلارنى.
بۇزدۇم،
يىقىلدى ئالدىمدا ئەرشى ئاسماننىڭ.
كېچە-كۈندۈزنى تۇغدۇم يىڭىدىن
قىلىپ قوشكىزەك...

ئويغانسام
پەسللەرنى قۇچاقلاپ،
گۈل بەرگىسى ئۈستىدە
كۆردۈم ئۆزۈمنى.

بۇلۇت ئۈستىدە

يۆرۈپ كېلىمەن
بۇلۇتلار ئۈستىدە
غىڭشىپ چاقماق ئاھاڭىدا،
ئويناپ كېلىمەن
بارماقلىرىمدا بورانلارنى.
ئۇچۇپ كېلىدۇ ئەگىشىپ ماڭا
چۈشۈم قۇشلىرى.
باقىمەن ئاستىمغا
كۆزلىرىدە ماگمىلارنىڭ.
كېيگۈزىمەن دەريالارغا
ئاتەشتىن كۆڭلەك،
بوغۇزلايمەن چۆللەرگە دولقۇنلارنى.
يۇلتۇزلارنى تېرىپ ئاسماندىن
قەسىر قۇرىمەن.
ئېچىرقىسام يەيمەن ئۇپۇقنى،
ئەللەيلىسەم
قۇچىقىمدا ئۇخلايدۇ دۇنيا.

روبنسون كروزو

چىقىشىم كېرەك
ۋۇجۇدىدىن ئەكس سادانىڭ.
چاقاي ئەمدى بارچە ئەينەكنى،
قالدى ئۇ
كۆرستەلمەي سىرىمنى.
ئىزدىشىم كېرەك
مەن ئىستىگەن ئاشۇ تەگرىنى
قىلىشقا سەجدە.
يىرتاي تېرەمنى،
ئۆزۈم ئاڭا قالدى سىغالماي،
كىيىۋالاي ئۇپۇقنى.
كېتىشىم كېرەك
سوئالىمغا سولاپ جاھاننى.
شەيئىلەرنى كۆزىتەي ئەمدى
گۇمان كۆزىدە،
بۇ زاماننىڭ روبىنسونىمەن،
قۇرۇپ چىقاي
ئارىلىمنى
ئىككىنچى بىر دۇنيا يۈزىدە.

ئۆلۈمنى ئىزدەش

... تۇغۇلدۇم شۇنداق،
ئانام تەۋرەتكەن
قەبرەمدىن
سەپىرىمنى ياراتتىم.
ئىزدەيمەن ھېلىغىچە
بۆشۈك ئۈچۈن
تۇغۇمىمغا سۆز بەرگەن
ئۆلۈمۈمنى...

جىنايەت

كىرگەندە شەپەق
كارىۋىتىمغا يېقىنلاشقاندا،
كۆردۈم ئويغىنىپ
بوغۇزلانغان چۈشۈمنى
ياستۇق ئۈستىدە.

ناخشا ئېيتار دېرىزە،
شامال چالار تومۇرلىرىمنى.

تەشۋش

بۇ دۇنيا
تۆرەلدى بر تال قوۋۇرغامدن.
بوغۇزۇمدا بر ناخشا
تبخنچە...
تەشۋشمنى يۆدۆپ كبلمەن
بۇ يولدا—
ئەلمساقتن قيامەتكچە.

چېچەكلەردىن ياساپ تەختىمنى.
كېپىنەكلەر لەشكەرلىرىم،
قۇرماقتىمەن خانداتلىقىمنى
گۈلدۈرماما، شامالLاردىن...

خاقان

كەلدىم ھۆركىرەپ . . .
سورىمىغىن كەلدىم قەيەردىن.
خالىغانچە ئاتىغىن مېنى ،
بوران دەمسەن ،
ئەزرائىلنىڭ ئۇبرازى ياكى ،
باردىم قومۇرۇپ
ئىمزا قويغان دەرەخلىرىڭنى
كېلىشىمگە.
بارىمەن يالماپ
خەرىتەڭنى سىزغان سۇلارغا ،
تۆرغۇنلىغان پۇتۇم ئاستىدا
يانجىلماقتا تارازىلىرىڭ.
ئارىسىدا بارماقلىرىمنىڭ
تاشلايمەن مىجىپ :
مەن كۆرگىنىم كۆرمىسە مېنى ،
مەن كۆرمىسەم مېنى كۆرگەننى.
ھېرىپ قالسام ،
ئولتۇرىمەن

ھەمىشە

ھەمىشە . . .
ئۇخلاشتىن بۇرۇن
تۆكۈمەن ئەخلەت ساندۇقىغا
ئىسىمدىكى بارچە ئۆتۈكنى.
يېڭى بىر تاڭ چۈشەيمەن ھەمدە
قۇچاقلاپ ئۇيۇقنى.

ھەمىشە . . .
يىغلىسام كېچىگە يۆلەر مېنى ئاي،
يىغلىسام كۈندۈزگە قۇياش يۆلەيدۇ.
شەيتان كۆرەر مېنى پەرىشتە،
شەيتان مېنى پەرىشتە دەيدۇ.

قەدىناس

ئەي ئۇلۇم...
كەل دوستۇم
ئولتۇر يېنىمدا،
قويۇپ بېرەي ساڭا بىر رومكا.
قەيەرلەرنى كەلدىڭ ئايلىنىپ؟
كۆتۈرۈلۈپ تۇرار يۈزۈڭدىن
زېرىكىشنىڭ ھىدلىرى.
قارا دوستۇم،
چېقىۋەتتىم غايىلىرىمنى،
چاقىقان كەبى تۈنۈگۈن كىشىنەلىرىمنى.
كەل دوستۇم،
ئوقۇپ بېرەي ساڭا بۇ ئاخشام
شېئىرلىرىمنى.

چېقىلىش

دولقۇنلۇق دېڭىزىدا سۈكۈتۈمنىڭ
چېقىلدى ئاسمان،
پارچىلاندى يۇلتۇزلار.

ئەينەك بولدۇم،
يېشىندى ئالدىمدا دۇنيا،
چېقىلدىم،
پارە-پارە بولۇپ چېچىلدىم.

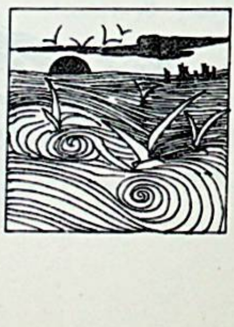

تاڭ

ئويغاتتى مىنى ...
كۆردۈم چۈشۈمنى، سايرايدۇ
دېرىزە مدە.
ئەكىلمەن
تاڭنى
قۇلىقىدىن سۆرەپ شۇ دەمدە.

چېقىلىش

دولقۇنلۇق دېڭىزىدا سۈكۈتۈمنىڭ
چېقىلدى ئاسمان،
پارچىلاندى يۇلتۇزلار.

ئەينەك بولدۇم،
يېشىندى ئالدىمدا دۇنيا،
چېقىلدىم،
پارە-پارە بولۇپ چېچىلدىم.

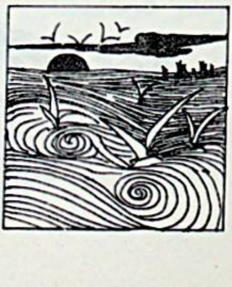

تاڭ

ئويغاتتى مېنى...
كۆردۈم چۈشۈمنى، سايرايدۇ
دېرىزەمدە.
ئەكېلمەن
تاڭنى
قۇلىقىدىن سۆرەپ شۇ دەمدە.

قۇشلار

ئاشكارىلايمەن
قۇشلار تىلىدا
پەسىللەرگە سىرىمنى.
ياساپ كەلدىم خۇشلۇقۇمنى
خۇشلۇقىدا قۇشلارنىڭ.
ئۇخلاپ قالسام چاڭگىلىرىدا،
چۈشەيمەن
ئۇلار دائىم چۈشىگەننى.
مەن تۇغۇلدۇم ئۇلارنى دەپ،
قۇشلارمۇ
تۇغۇلدۇ ئارمانىمدا.

ئەي، سەن خۇدا...!
ئەكەت مېنى بۇ دۇنيادىن،
قالسا ئۈزۈلۈپ
ناخشىلىرى قۇشلارنىڭ.

چۇقان

نە قىلدى تەڭرى؟
نېچۈن تو تولۇغ؟
مەن ياراتتىم مۆجىزىلەرنى
قىلىپ كۇپۇرلۇق!

ئىزىقتۇردۇم «ئادەم» نى،
پەيدا قىلدىم ئالەمنى.

ئابىھايات

قاتلاپ يوللارنى،
قىسىپ قولتۇقۇقا،
يۈرۈپ كەتتىم مەن
قاراپ ئۇپۇققا.
غايىب بولىمەن
لاۋۇلداق ئوتتا،
پەيدا بولىمەن
ئابىھاياتتا...

قول

ماڭىمەن سۆرەپ
كىشەن زەنجىرلىرىدەك
پۇتلىرىمغا باغلانغان ئىزلىرىمنى.

باغلاپ كۆزۈمنى
سۆرەيدۇ تۇيۇق.

شەھۋەت بەندىسى

خالتا كوچىغا سۆرەپ چېچىدىن
تەڭرى شەھرىدە،
تەگدىم
نومۇسىغا
شېئىرنىڭ.

هەر ئاخشىمى

هەر ئاخشىمى
دېرىزەمگە يېقىنلاپ گۈگۈم
يىغلايدۇ ئۆكسۈپ...
كىرىدۇ ئاي
قىيا ئېچىپ ئىشىكىمنى.
قۇلاق سالار تاڭ ئاتقۇچە
شېئىرلىرىمغا.
ئۇنتۇپ كۆلداندا موخۇركىسىنى،
چىقىپ كېتەر
ھارغىن،
ئۇيقۇلۇق...

كۆردۆم چۆشۆمده يۇلتۆزلارنى
تۆخلاپ قالسام گۆگۆم قوينىدا.

3

تۆپۇقتا نۇر...
مه‌ڭزىده جىلۋه هه‌شقىپچه كىنىڭ.
سىڭىپ كه‌تتىم تۆپراققا،
يه‌ر ئاستىدا قۇچاقلاپ مىنى
سۆيىدۇ يامغۇر.

ئاشىق لىرىكىسى

1

تۇيۇق...
كۆكۈم قويندا نۇر.
مەڭزىدە تامچە ھەشقىپچەكنىڭ،
چىمەنلەردە يېشىل يامغۇر.

2

تۇغۇلدۇم،
كۆكۈم بىلەن قوشكېزەك ئىدىم.
قوشاق ئېيتتىم يامغۇرنى كۈيلەپ
بالىلىق چېغىم...
شولا كۆرسەم يىراقتىن
يۈگۈردۇم ئاڭا.
ئاشىق بولدۇم قۇشلارغا،
قۇشلاردەك،
ئۇچسام دېدىم يىراقلارغا.
تەردىم سۆگەتنىڭ
تۈكلۈگەن ياپراقلىرىنى ئۈستەك بويىدا.

4

راستمۇ ئانا،
داغ چۈشتى دەيدۇ
يۈزىگە ئاينىڭ،
ئارمىندا
ئۆچۈپ كەتكەن گۈزەللىكىنىڭ؟

5

بىر كۈن،
ئىزدەپ كەلسە سېنى پەرىشتە،
كېتەرسەن نېمۇ ئېمىتكىلى
بالىلىرىنى جەننەتنىڭ؟
يىغلارمىكىن پەرىزات
ئۆتۈنۈپلىپ قۇياش كەينىگە،
رومال قىلسام دەپ
كېپىنىگنى...

6

ئانا!
كۆتۈرەلمەس قەبرەڭنى تۇپراق!

ئانا لىرىكىسى

1

ۋاقىت ھۇقۇشمۇ قونغان
شېخىغا لېۋىڭنىڭ؟
تۇچىتمۇ ئېلىپ
قالدۇقىنى مارجانلىرىڭنىڭ؟

2

ئوقۇپ چىقتى شامال
قانچە چۆچەكنى
نامازشامگۈلدەك سولغان كۆزۈڭدىن؟

3

ئېيتقىنا نېچۈن
تاتىرىدۇ قارنىڭ يۈزى،
باقىنىدا ھەر قېتىم
ئاقلىقىغا چېچىڭنىڭ؟

چۈچۈتىدۇ بۇلۇتنى،
يىغلىتىدۇ ئاسماننى
قايغۇلۇق تولغىقىدا.

3

كۆز
مېھرىبان ئانا،
چولپان بىلەن تەڭ ئويغىنىپ،
ئېمىتىدۇ بالىسىنى.
ئەجەب تولا تۈنىڭ بالىسى،
تۈ بىلىدۇ شەپقەت نېمە؟!
ئەپسۇسكى،
چىقتى ئېسىدىن
كوچىلاردا ئاچ قورساق
تۈخلاپ قالغان كۆز قارىسى.

4

قىش
دۈمچەيگەن موماي،
قۇرۇق جىسمىنى يوشۇرۇپ
ئارتىۋالىدۇ ئاق رومالنى،
تۈ بىلىدۇ نەپرەت نېمە؟!
ئەپسۇسكى،
كايىشىدۇ ئاڭا

پەسىللەر لىرىكىسى

1

باھار
ياسانچۇق قىزچاق،
ھە دېسىلا
چىپىلىدۇ سېنى بېزەشكە.
ئۇ بىلىدۇ گۈزەللىك نېمە؟!
ئەپسۇسكى،
يەتمەيدۇ قۇربى
سۇنغان كۆڭۈلنى تۈزەشكە.

2

ياز
ھامىلدار كېلىن،
كۆتۈرىدۇ بەخت بېغىشلاپ
ھەسەن - ھۈسەننى قورسىقىدا.
ئۇ بىلىدۇ سائادەت نېمە؟!
ئەپسۇسكى،

ئۇيغۇر قىزى لىرىكىسى

تۇپراق تۇغدىمۇ سىنى؟
ياكى تۇپراق تۇرەلدى سەندىن؟

1

بۇلەپ سىنى يىلتىزىغا
باقتى مەجنۇنتال.
قىش كۈنلىرى،
دەريا ئۇتۇن تەردى ئورماندىن.
تۇخلار ئىدىڭ تون بىلەن بىللە،
ئۈزۈلمەس ئىدى
ئۈزۈك - ئۈزۈك ئەللەيلەشلەر.

2

تۇمىلدىڭ
توپلاشتى چۆرەڭگە يۇلتۇزلار.

نادان نەۋرىلىرى،
تۆتۈپ قاغشىقا مىسكىن ھالىنى.

5

باھار
ياز
كۆز
قىش...

بۇلۇت ئىزدەپ چىقار سەپەرگە،
قالار ئارقىدا قاقاس تاغلار
پۇلاڭلىتىپ قوللىرىنى،
ۋادىلىرىنىڭ چاقماقىقا تەشنا،
يامغۇرغا تەشنا.

6

ئاۋازىڭدىن پۇراپ تۇرار
ئۇزۇگۇمنىڭ كۆيگەن قېنى.
دولقۇنلارنىڭ ھۆۋلاشلىرى
ئاۋازىڭدا.

7

ئوڭ قولۇڭدا
كېپەنسىز قەبرىلەر،
ئۇندا چۈچەك
ئولتۇرىدۇ دۇئا قىلىپ.
سول قولۇڭدا بۆشۈكلەر،
ئۇندا ئانا
تەۋرىتىدۇ ئەللەيلىتىپ.

8

سەن كۆز يۇمساڭ

پەسىللەر سېنى تە ـ تە قىلىشتى ،
ۋىلىق ـ ۋىلىق كۆلە تىنىك .
كەلدى ئالدىڭغا يۈگۈرۈشۈپ
گۈل ـ چېچەكلەر .

3

چىقتىڭ كوچىغا
كىيىپ ئۈچاڭغا ھەسەن ـ ھۈسەننى .
دېرىزىلەر ئېچىلدى ساڭا ،
رەستىلەر
يۈگۈرۈشۈپ كەلدى ئارقاڭدىن .

4

قۇشقاچلار
چاڭگا قىلدى چاچلىرىڭنى .
ھەسەل ھەرىلىرى
ئۈچۈپ كېلىشتى لەۋلىرىڭگە ،
تۇنلەرمۇ
كۆچۈپ كەلدى كۆزلىرىڭگە .

5

كۆزۈڭدە ئاي ،
ئاي . . .

باللىق لىرىكىسى

مەن ئىزدەيمەن باللىقىمنى...
ئويقۇدا ئىدىم
تاشلاپ قويۇپ مېنى يالغۇزلا،
كەتتى يىراققا.
ئۇچۇپ كەتتى ئەگىشىپ ئاشا
قۇشقاچلىرى چۈشۈمنىڭ.
تەبەسسۇمىم
توزۇپ كەتتى لەۋلىرىمدىن.

مەن ئىزدەيمەن باللىقىمنى...
سورىدىم يوللاردىن،
يۈرۈپ كەتتى يوللار چاقىرىپ،
ئىزدەپ ئۇنى.
سورىدىم شامالدىن،
كەتتى شامال دېرىزە چېكىپ
ئىزدەپ ئۇنى.
سورىدىم يامغۇردىن،

كۆتۆرىدۇ تۆت پەسىل جىنازاڭنى.
يىغلاپ كىبلەر تاۋۇت كەينىدە
بارچە دەرەخلەر.

*   *

تۆيغۇر قىزى
قەبرەڭ قۆياشتا!

مه ن ئىزده يمه ن باللىقىمنى...
باھاردىكى گۈلمىدۇ ده يمه ن،
يازدىكى باشاقمىدۇ ده يمه ن،
كۈزدىكى غازاڭمىدۇ ده يمه ن،
قىشتىكى قارمىدۇ ده يمه ن،
ئوتمىدۇ ده يمه ن،
سۇمىدۇ ده يمه ن...
مه ن ئىزده يمه ن باللىقىمنى.

كىرىپ كەتتى يامغۇر تۇپراقﻘا،
ئىزدەپ تۇنى.
سورىدىم ئايدىن،
كەتتى ئايمۇ يىراق كۆكلەرگە،
ئىزدەپ تۇنى.

مەن ئىزدەيمەن بالىلىقىمنى...
قايتتى يوللار،
ئېلىپ كەلدى ئىزلىرىنى.
قايتتى شامال،
ئېلىپ كەلدى ناخشىلىرىنى.
قايتتى يامغۇر،
ئېلىپ كەلدى كۆز ياشلىرىنى.
قايتتى ئاي،
ئېلىپ كەلدى تىنىقلىرىنى.

مەن ئىزدەيمەن بالىلىقىمنى...
كېتىپتۇ تۇ ئورماندىن،
تۇخلاپ تۇندا بىر كېچە.
كېتىپتۇ تۇ دېڭىزدىن
چۆمۈپ تۇندا بىر قېتىم.
كېتىپتۇ تۇ بۇلۇتتىن
تاراپ تۇندا چېچىنى.
كېتىپتۇ تۇ تۇپۇقتىن
ئارقىسىغا بىر قاراپ...

قارا ھەمدە چاچلىرى.
تۇغدى تۇلارنى قارا تولغاقتا،
قارا كۆزگە ئامراق ئانىلار.

4

بارمۇ خۇشاللىق ئويۇندىن ئارتۇق؟
كارى نېمە
يىتسپ كەتسە ئاياغلىرى.
سەن ئويىنىمىغاننى ئويناپدۇ تۇلار،
قالامدۇ ئەستە
ئانىلارنىڭ تاپاقلىرى.
تۇلار
بېشىل باللار.

5

ئەتە...
سەھەر تۇرۇپ باقىنىمدا،
سىزار يۈزۈمگە ئانار چېچەكلىرىنى،
تاڭ شەپىقىگە بۆلەنگەن
ئاق چوققىلار،
قارا تاغلار،
يېشىل ۋادىلار.

رەڭلەر لىرىكىسى

1

خانتەڭرىگە باقتىم
كۆز ئالدىمدا رەڭلەر شاھلىرى،
چوققىسى ئاق،
قارا تاغلىرى،
يېشىل ۋادىلار.

2

چوققىغىلا ياغىدۇ دېمە،
قار ياغىدۇ چاچقىمۇ.
بەزەن
كۆردى قىشنى يىلدا ئىككى رەت
بىزنىڭ بوۋىلار.

3

دولقۇن يۈرەك
تۈيغۇر ياشلىرى.
بۈركۈت قىزغانغان كۆزلىرى قارا،

3

دېڭىزنىڭ كۆز يېشى بۇ،
قايغۇلۇق كىرپىكلەرنى نەملىگەن.
سىڭىپ كەتمەكتە
قۇياش كۆيدۈرگەن، قەبرىلەرگە.
قاچانقى قەبرىلەر بۇ؟
كىم تاشلىغان ئاڭا
يەتتە كەتمەن سېرىق توپىنى؟
كىملەر ئۇخلايدۇ ئۇندا،
يەنە ئۇخلايدۇ قاچانغىچە؟
قايسى قىز،
قايسى كېلىن،
قايسى ئانا
ئاچچىق تولغاق يېگەن ئۇلاردىن؟
يامغۇر بۇنى بىلمەس تېخىچە...

4

قۇياش نۇرى
تارتىلدى يەرگە يىپەك يىپ بولۇپ،
ئەتلەس توقۇغاندەك.
ئاسماندىكى ھەسەن ـ ھۈسەن
تويلۇقمۇ سېرىق تۇپراقنىڭ

يامغۇر لىرىكىسى

1

يىراق ئۇپۇقتىن
ئۇچۇپ كەلگەن بۇلۇتلار
سۆيگۈسىمۇ يەرگە دېگىنىڭ؟

2

ئۈنچىلەر
تۆكۈلدى يەرگە تاراسلاپ.
تۇرۇپ دىماققا
ھىدى كېلىدۇ تۇپراقتىن.
ھىدى ئەمەس تۇپراقنىڭ،
ۋە يا يامغۇرنىڭ،
ئۇ كېلىدۇ
ئىككىسىنىڭ قۇچاقلىشىشىدىن،
مېھرى بىلەن سۆيۈشۈشىدىن.

تاغ لىرىكىسى

ئېرىمەس قارلار
سەللىمىدۇ ئۆتكەيدىغان.
چوڭقۇر جىرالار
قورۇقلارمۇ قالغان
ئۇزاق تارىختىن؟
ئاپئاق بۇلۇتلار
كەڭ ئېچىلغان ئالقانلارمىدۇ
دۇئاغا؟

يېشىل ۋادىلار
جايىنامازمۇ قالغان تەۋەررۇك
مەجھۇل بوۋىدىن؟
سوزۇلۇپ ياتقان ئىلى دەرياسى
قىلىچىمۇ خاسىيەتلىك
كۆمۈشتەك پارقىرايدىغان؟
جەننەت تىلەپ قىرىق قىزنىڭ،
ناماز ئوقۇمىدۇ خانتەڭرى شۇئان؟

5

داڭگالنى يىرىپ چىققان قىزىلگۇل
مەڭزىندە شەبنەم يالتىرايدۇ.

بۆشۇك بۇ.
تېخى تونۇگۇنلا
ياتمىغانمىدى ئۇندا
«دىۋان»نى يازغان؟
سادىر پالۋان...؟
تېگى يۇمشاق،
مېھرى ئوچاق —
بۆشۇك بۇ.
توختاپ قالدىغۇ تەۋرەشتىن،
ئاچچىق يىغلايدۇ يېڭى بوۋاق.
قېنى سەن ئانا؟!
مەشغۇل قىلدىمۇ سېنى
ئوتنى ئۇلغايتماق،
بولماق قايناتماق؟!

بۆشۈك لىرىكىسى

سۆگەتتىن ئويۇلغان،
چىرايلىق ياسالغان
بۆشۈك بۇ.
تەۋرەتتىدۇ ئانا —
يۈزىنى قورۇق باسقان،
بېشىغا قار ياغقان.
سەن ياتقان،
مەن ياتقان
بۆشۈك بۇ.
كۆرمەي تۇرۇپ
ئايىنى،
قۇياشنى،
تۈننى،
كۈندۈزنى،
مۇڭلۇق ئەللەيلەشنى ئاڭلىغان،
بەزەن كۈلۈپ،
بەزەن يىغلىغان.
كىچىكنى چوڭ قىلغان،
ئەتۈرنى ئوڭ قىلغان —

غۇنچىدەك يۇمران لەۋلىرى
سۆيەلىگەنمىدۇ
يىللار خەنجىرى تىلىغان ماڭلايدىن
ئاداققى سۆيۈشىنى؟

4

توپا ـ چاڭدا،
ئويۇن ئويناپ تويماس باللار
چىمچىقلىشىدۇ بوركۆت كۆزلىرىنى
قاراپ تاۋۇتقا.
نىمىلەرنى ئويلايدىغاندۇ؟
بىر ـ بىرىدىن
نىمىلەرنى سورايدىغاندۇ؟

5

مۇڭلۇق، سۈرلۈك قەدىمىي ئاھاڭ
تىترەتمەكتە قەبرىلەرنى،
غۇلاتماقتا ئەسىرلەرنى...

تاۋۇت لىرىكىسى

1

قىبرى قۇياش
ئالدى ئۆزىنى بۇلۇت كەينىگە
ئۇرسىمۇ ۋە غەمكىن.

2

ئاق باغلىغان بالا
يىغلاپ كېلىدۇ تاۋۇت ئالدىدا.
سۆگەت شېخىغا قونغان قۇشلار
تەكرارلايدۇ قوشاقلىرىنى:
جېنىم دادا،
جېنىم بىلەن كەتكەن دادا...

3

ئاق ماتاغا ئورالغان ۋۇجۇد
ئېيتالىغانمىدۇ ئارمانلىرىنى
يېتىم بالىسىغا؟

مه‌لىكه لىرىكىسى

1

مه‌لىكىسى ئه‌رىشىنىڭ
مه‌لىكه ئامانىسا.

2

تولۇن ئاينىڭ كىرپىكلىرىده
مه‌خمه‌ل كۆرپىسى.

3

قالغىنىدا ئۆخلاپ ۋادىلار
ئۆچۈپ چۆشه‌ر تارىم لىۋىگه.
يۈيدۈ قول ياغلىقىنى
سۆزۆك سۈيىده.

4

قه‌يه‌ردىندۈ،
داۋالغۈيدۈ ئىشره‌ت كۈيلىرى.

مالايلار لىرىكىسى

باقىنىمدا ئۈنچى رەت كۆككە،
تۇۋلىدىم:
دادا...!
يۈرەر ئىدى ئۇ
يەلكىسىدە يۈدۈپ قۇياشنى.
باقىنىمدا ئۈنچى رەت كۆككە
تۇۋلىدىم:
ئانا...!
يۈرەر ئىدى ئۇ
باش ئۈستىدە كۆتۈرۈپ ئاينى.

لىرىكا

1

كۆكرىكىم قەپەس،
يۈرىكىم
تىپىرلايدۇ، قانات قاقىدۇ.

2

كۆزلىرىم ھارغىن،
يىراق ئۈپۈقتا تۈنەپ ياتىدۇ.

3

ئۇچقۇر شامال مېنىڭ خىيالىم،
قونۇۋېلىپ دولقۇنغا،
ئەسىنگەن قىرغاقتا كۆپۈك چاچىدۇ.

4

تەكرارلانغان چۈشۈم ئولتۇرار

ئبقسپ چۆشتی کۆکتن
بر یۇلتۇز
بولۇپ سەۋدایی.

5

ئاي يول ئالسا تۆپۈققا،
مەلكە
مۆكۈندۇ قۇياش كەينگە.

دىلبەرلەرنىڭكى

1

ۋەھىم كۆلى ئىكەن كۆزلىرىڭ،
چۆكۈپ كەتتىم.
ئۇنىڭ چەكسىز چوڭقۇرلۇقىدا
يىتىپ كەتتىم.
ئىبىتقىنا، نىچۈن
غىربىسىنىپ يۈرمىدىم؟
سوراپ كەلسە ئانام،
دەپ قويغىن:
باشقا يەردىن ئىزدەڭ،
كۆرمىدىم...

2

تامچە يىشىڭ
ئىقىپ چۈشسە مەڭزىڭگە،
ئۆلتۈرسەن مىنى ئىككى رەت.
ئاي

مەجنۇنتالغا يۆلىنىپ.
قىرى دەريا غەمكىن ئاقىدۇ.

5

مۆكۈندى نەگە؟
پىچىرلىشىپ قالدى يۇلتۇزلار.
چىقىۋالدى ئاسمانغا كۆڭلۈم،
بەلكى
ئايدىن
نۇرلۇق
يانىدۇ...

دولقۇن لىرىكىسى

دولقۇن كۆيلەيدۇ،
دېڭىزنى
تاڭ شەپقى ئالسا قوينىغا.
دولقۇن ھۇۋلايدۇ،
گۈگۈم
ئىرناق ئۇرسا ئۇپۇق بويىنىغا.

ئەگەر بولسا بالىلىق چېغىم
شۇ دەقىقە
يىغلار ئىدىم دېڭىز ئۆلدى دەپ
دولقۇننى كۆرمىسەم.

ھەسرەت ئىلكىدە
كۆكتىن يەرگە تاشلار ئۆزىنى.
ئۆچەر يۇلتۇزلار،
كۆيەر ئوكيانلار...
ۋەھىمىدە تىترەپ تەڭرىمۇ
يۇمۇۋالار كۆزىنى.

3

قەدەھ قىلىپ قۇياشنى،
تۇتاي ساڭا
شاراب قىلىپ بوغدا كۆلىنى.
بولسۇن سېنىڭ مامۇق ياستۇقۇڭ
بوغدا چوققىسى.
مەخمەل كۆرپە قىلىپ تەكتىڭگە
سېلىپ بېرەي تارىم چۆلىنى.
ئۇخلاپ قالساڭ،
ئايدەك تونەپ چىقسۇن بېشىڭدا
كۆڭلۈم مېنىڭ.
پەقەت بىر قېتىم
كىرىپ قالسام چۈشۈڭگە سېنىڭ.

باهار لىرىكىسى

باھار
شۇ كەپسىز بالا،
ئويغىتىدۇ زېمىننى
چىغ تىقىپ قۇلىقىغا.
پاراقلاپ كۈلۈپ
سۇ چاچىدۇ يۈزىگە،
ئىبسىم رەسىملىرىدە
ئۆگدەپ قالغان خاتىرىلەرنىڭ.

بىچارە
ئازابلىنار قانچىلىك،
بىلسە ئەگەر يىتىملىكىنى؟!

كېچە لىرىكىسى

يۇلتۇزلار
ناخشىلىرى ئانامنىڭ
بۆشۈكۈمدە ئەللەيلەتكەن.
ئاي
چۈشۈمدۈر مېنىڭ
ئاسمان ئەينىكىدە ئەكس ئەتكەن.

كېچە
ئانام غېمىنىڭ قالدۇق كۆيۈكى.

سېنى سورايمەن

ئاخشاملىرى چىقىپ تالاغا،
قەلبىمنى پاك ھېسقا ئورايمەن.
مەغرىب تامان ئۇچقان شامالنى،
ھۇزۇرلىنىپ ئۇزاق پۇرايمەن.
شەبنەم تامغان كىرپىكلەر ئارا،
مېھرىم بىلەن ئايغا قارايمەن.
ئاسمىنىڭنى كەزگەن شۇ ئايدىن،
تۇپرىقىڭنى سۆيگەن شامالدىن،
ئاھ، ۋەتىنىم، سېنى سورايمەن!

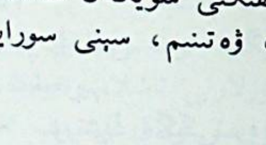

يىغا لىرىكىسى

يىغلىسام
ئەمچەك سالاتتىڭ.
يىغلىسام
ئالاتتىڭ مېنى قۇچىقىڭغا
يىنىك پەپىلەپ.
يىغلىسام
سالاتتىڭ ئاغزىمغا ئاغزىڭدىن
بارچە تاتلىقنى.
سەن بىلەتتىڭ
ئىلىپبەسىنى يىغامنىڭ.
ئەمدىچۇ، ئانا،
يىغلىسام تۆكسۈپ
دومىلايدۇ مەڭزىڭدە دۇنيا،
نە قىلارىنى بىلمەيسەن لېكىن...

ئاي تۈنەيدۇ بۇلاقتا

ئاچتىم ساڭا دېرىزەمنى،
يۇلتۇزلاردەك يورۇتسۇن دەپ
كۆزلىرىمنى چاچتىم يولۇڭغا.
شامال تىترەتكەن نازۇك ياپراقتەك
ۋۇجۇدۇمنى ئالغىن قوينۇڭغا.
تەشنا باقتىم،
يىراقلاردا گۈلخان ياندۇ،
يۈرەك ئاسمىنىدا
سۆيگۈ، ئۈمىد، ئارمان ياندۇ.
يۇلتۇزلارنى تاشلاپ تولۇن ئاي
ئولتۇرىدۇ بۇلاق بېشىدا.
كەلگىن جېنىم،
سىردىشايلى
سۆھبەت قۇرۇپ ئۇنىڭ قېشىدا.
قويۇۋەتمە ئاينى گۈزىلىم
كېچىنى ئۇ ئېلىپ قاچىدۇ.

ئەنجۇر

ئەنجۇر
تېگىشمەيمەن سېنى ھېچقاچان،
بەرسىمۇ ماڭا
يۇلتۇزلارنى،
ئاينى،
قۇياشنى.
تۇنجى قېتىم سۆيگەن لەۋلەردىن
يۇرىغانمەن،
سەندىكى تۇ يۇراقنى.
ئەنجۇر... ئەنجۇر...
قارىچۇقۇمغا سۈرتتۈڭ ئىككى رەت
ئەنجۇر لەۋلەرنىڭ
كىندىك قېنى ئاققان تۇپراقنى.

شەبنەم

چۈشتى مەڭزىمگە سۈزۈك شەبنەم،
دېدىم:
مەن گۈل ئەمەس، بۇرادەر!
شەبنەم دېدى:
نەدىن كېلەتتىم
بۇ تاڭ پەيتى
سېغىنمىساڭ يۇرتۇڭنى ئەگەر؟

بۇزۇپ شېرىن سۆھبىتىمىزنى
قۇياش يەنە كۆزىن ئاچىدۇ.
گۈلخان يانار يىراقتا،
ئاي تونەيدۇ بۇلاقتا.

قەبرە تېشمغا

بۇ قەبرگە كۆمۇلگەن ئنسان
پۈتۈن ئۆمردە
سەجدە قلغان قۇياشقا.
كۆندۇرمسگەچ ئۆنى ئانسى
قاراڭغۇدا ياشاشقا.
ئۆ سۆيەتتى هايات چبغدا،
قارلغاچتەك
پېشايۋانغا ئۇۋا ياساشنى.
قۇلقنى يېقپ كاتەككە،
ئۆگنەتتى خورازدن
ئۇيقۇنى بۇزۇپ چللاشنى.

يوپۇرماق

يوپۇرماق...
پۇراپ تۇرار ئاغزىدىن
كۆكلەم سۈتى.

قۇرت...
كۆكرىكىگە مەھكەم يامىشىپ
يېمەكتە ئۇنى.
ئورمان...
گۈگۈم قوينىدا ئۇخلايدۇ.

باھار...
ئۆكسۈپ-ئۆكسۈپ يىغلايدۇ.

شامال ۋە ئاي

هەلىغىچە
تارىم چۆلىدە
داپ ئۆسسىرلى ئوينامدۇ شامال؟
ئۆلتۈرامدۇ تولۇن ئاي
بوغدا كۆلىدە
چاچلىرىنى ئۆرۈپ قىرىق تال؟

كېپەن ۋە يۆگەك

كېپەن
رەھىمسىز شۇنداق،
ئولجىسىدۇر ئۇنىڭ ھەر كىشى.
يىغلىما بۇنچە...
ئاناڭ تىككەن يېڭى يۆگەكنىڭ
شادلىقىغا قالسۇن كۆز يېشى.
سوۋغا بولسا كېپەن ئەجەلدىن:
يۆگەك تىكىپ ياندۇرۇپ كەلدى
ئانىلارمۇ ئاڭا ئەزەلدىن.

ناخشا ئېيتىپ كېلىمەن ئانا

ھېلىغىچە،
كارۋان قوڭغۇراقلىرىدەك
جاراڭلايدۇ قۇلىقىمدا
پەرىشان ئەللەيلىرىڭ، ئانا.
يوقاتمىدى قەلبىم تېخىچە
تولغىنىشىڭنىڭ ئاچچىق تەمىنى.
كەلدىم دۇنياغا
يۇدۇپ يەلكەمگە ئۈمىدلىرىڭنى.
بۆشۈكۈمدىلا تۇيغانىدىم
ئېغىرلىقىنى بۇ دۇنيانىڭ.
شۇڭا، ئانا
ئەمچىكىڭنى چىشلىدىم قاتتىق.
بىر دانە ئۇغلۇڭمەن، بىر دانە...
يۇلتۇز ساناپ چوڭ بولغان.
يامغۇر ياغسا
يۈگۈرۈپ چىقتىم كوچىغا،
چاۋاك چالدىم ياپراقلار بىلەن،
ناخشا ئېيتتىم شاماللار بىلەن...
كۆنلە رىڭ بىرىدە،

مىڭ بىر كېچە خاتىمىسى

بەس، شەھرىزات، يېتەر چۆچىكىڭ،
كېتەي پۈتمەس ۋەھىم ئىچىدىن.
قۇياش يانغان نۇرلۇق بىر كۈندۈز،
ئارتۇق ماڭا مىڭ بىر كېچىدىن.

چۈش كۆرىمەن قۇشقاچلاردەك،
بەزەن قارا باسىدۇ مېنى.
ئۆرەلمەيسەن چۈشلىرىمنى
بۇرۇنقىدەك
ئەمدى،
ئانا.

مەھەللىدە كۆرمىدىڭ مېنى،
ياشلىق بىلەن
يۈرۈپ كەتتىم ئۇزاقلارغا.
ئۈنچى قېتىم كۆردۈم تاغلارنى،
بېقىپ چوققىلارغا،
خىيال قىلدىم ئاق چېچىنى بوۋامنىڭ.
ئوقۇپ بەردى ماڭا ئورمانلار
كىتابلاردىن كۆز ھەققىدە،
ئەسلەپ بەردى
ئۆمىد ئۈزۈپ بۇ دىياردىن
ئۇچۇپ كەتكەن قۇشلارنى.
مۆكداشتىم ئۇزاق
كېزىپ يۈرگەن بۇلۇتلار بىلەن.
ئوقۇپ بەردى بولۇتلار ماڭا
شېئىرلىرىنى چاقماقنىڭ.
مەجنۇنتالغا يۆلىنىپ غەمكىن،
قولاق سالدىم
ھېكايىسىگە قېرى دەريانىڭ.
خىياللاردا ياقتىم
يۇلتۇزلارسىز ئۇتتۇق ئاسمانغا،
خىياللاردا
چىقتىم ئارىلاپ قەبرىلەرنى...
كېلىمەن ئانا
ناخشا ئېيتىپ مۆڭلۈق ئاھاڭدا.
ھېرىپ قالسام،
ئۆگدە يىمەن بۇلاق ئىچىدە.

3

هارغىن ئاي
ئۇخلاپ قالدى بۇلۇت ئۇستىدە،
قارا باستى ئۇنى.
چۈشتى يىقىلىپ يەرگە ئاسماندىن،
شۇ كېچىسى
ئاچچىق يىغلاپ تۇغۇلدى لۇتۇن.

4

ئاي
مەستلىكىدىن
ھۇجرىسىغا كىردى قۇياشنىڭ.
سۈرگۈن قىلدى ئۇنى شۇ كۈنى
سەييارىلەر قەبىلىسى
يىراق تونلەرگە.

5

توختىتىۋېلىپ بۇلۇتنى
سورىدى چوققا:
پەرىشانغۇ سەن؟
دېدى بۇلۇت ئېغىر ئۇھ تارتىپ:
ئۆلدى دېڭىز...

يېڭى چۆچەكلەر

1

شوخ بالا
ئوغرىلاپ ئاينى
يوشۇردى بوغچىسىغا.
تۈن
ئويغاندى غەپلەت ئۇيقۇسىدىن،
كېزىپ چىقتى گاس كوچىلارنى
مۈكلۈق چاقىرىپ:
قېنى سەن، بالام!

2

ئەركىنلىك
مەست بولدى شاراب ئىچىپ،
كوچىدىلا ئۇخلاپ قالدى ئۇ.
ئېلىپ قاچتى ئۇنى يۇلتۇزلار،
شۇندىن بېرى
پەيدا بولدى ئاسماندا
قۇياش.

ئويلىنىش

1

بۇلۇت
دىۋانىمۇ كۆزلىرى كۆرمەس؟
تۈنىڭ يالغۇز بالىسىمۇ
قولىدىن يېتىلەپ كەلگەن شامال؟
يوقمۇ ئېيتقۇدەك
گۆلدۈرمامىدىن باشقا ناخشىسى؟
توختىسا
بوسۇغىدا ھەر يۇرتنىڭ،
تۆكۈلىدۇ كۆز ياشلىرى
نېچۈن بۇ قەدەر؟

2

يوللار
نېچۈن تارتىدۇ قولۇمدىن،
ئاشكارىلىماستىن ماڭا سىرىنى؟
يوقمۇ ماكانى ئۇپۇقتىن يىراق
مېنى ئېلىپ سەيلە قىلغۇدەك؟

قوشاق

بالا ئىدىم — خۇش ئىدىم،
بالا ئىدىم — شوخ ئىدىم.
يېتىپ كەتتى خۇشلۇقۇم،
باقمىدە شوخلۇقۇم.

6

هەر قېتىم،
قۇچاقلاپ يەرنى ھەسەن-ھۈسەن،
كۆچەيدۇ ئۇنى كۆتۈرۈشكە.
نەگە ئېلىپ كەتمەكچىكىن؟

7

كىچە دېڭىزمۇ؟
ئاي ئالتۇنبېلىق؟
ھەركۈنى
ئۇتۇۋېلىپ ئۇنى ئوپئوق،
قويۇۋېتەر قايتىدىن.

8

زېرىكتىم...
يوقمۇ دېڭىزنىڭ
دولقۇنلاردىن باشقا سۆزلىرى؟

9

ئەسىرلەر بىرى،
كۆيۈك چۆللەر كۆتەمدۇ مەندىن:
ئېلىپ كەلسەم توت پەسىلنى
بىرلەشتۈرۈپ؟

3

قانداق ئۈچمەنلىك ئۇ ئوتكەمەيدىغان
ئارىسىدا
كىچە بىلەن كۈندۈزنىڭ؟
شەپەق
قۇربانلارنىڭ قېنىمۇ
جەڭ مەيدانىدا يېقىلغان؟

4

پوپىمدۇر خانتەڭرى؟
مۇنبىرىمۇ ئۇنىڭ ۋادىلار؟
كرېستمۇ
تەۋرەپ تۇرغان بۇلۇتلار؟
سۈرلۈك ئاھاڭدا
ئوقۇيدۇ ۋاراقلاپ دېڭىزنى،
چېركاۋىمۇ ئۇنىڭ كائىنات؟

5

قاچانغىچە، قاچاندىن بېرى
ۋەتەن قىلىپ كېلەر ئىدى تاڭ
خورازلارنىڭ بوغۇزىنى؟

ئۈمىدلىرىم

ئۈمىدلىرىم
قوللىرىمدىن يېتىلىشىپ
ئاپىرار مېنى ھايات ئالدىغا.
تاشلاپ قويۇپ ئىككىمىزنى
سۆيۈشكەنچە
دەرەخ كەينىدىن
مارىلايدۇ ئۈمىدلىرىم..

10

قاچانغىچە
سەرسان يۈرەر گۈل ۋە باشاق.
تۆ بۇياقتا،
بۇ تۆياقتا؟

كېچىلىرى كۆرگەن چۈشۈمنى
سەھەر ئويغىنىپ
دېرىزەمدىن كۆرەتتىم.
بىر كۈنى،
كەلدى باھار قانغا بويىلىپ،
چېقىلدى شۇدەم
كىچىك دېرىزەم.

4

يازدىم قۇمغا:
چوڭ بولسام
شامال ئېتىمنى يازار دېڭىزغا.
كەلدى شامال،
ئۇچۇرۇۋەتتى خېتىمنى.
يازدىم قۇمغا:
شامال خائىن!
كەلدى شامال،
ئۇچۇرۇۋەتتى خېتىمنى.
ئويدۇم تېرەككە:
شامال خائىن!
شۇندىن بېرى
تاتىلايدۇ شامال خېتىمنى،
ئۇچۇرەلمەيدۇ...

چوڭايماس خاتىرىلەر

1

يىغلىدىم ئۆكسۈپ،
كۆرگەندە ئاينى —
چۆكۈپ كەتتى بۇلۇتقا،
سوزۇپ قالدىم قولۇمنى ئۇزاق،
قوتقۇزالمىدىم...

2

تېرىئۇالغۇم كەلدى بىر كىچە
يۇلتۇزلارنى ئاسماندىن.
ساقلىدىم ئۇزاق،
يۇمماس ئىكەن كۆزلىرىنى ئاي،
يا ئۇخلىمەيدۇ.

3

بار ئىدى مېنىڭ
كىچىك دېرىزەم.

*   *

بەزەن،
كۆرىمەن گۈگۈمنى بازاردا.
ئۇلتۇرىدۇ زوڭزىيىپ،
ئالدىدا
بىر دۆۋە يۇلتۇز.

*   *

بەزەن،
كۆرىسەن بۇلبۇلنى ئۆلگەن،
باھار پويىزى ئۆزاپ كەتكەن
رېلىس ئۈستىدە.

*   *

بەزەن،
ياتار شامال ئۆگزىدە
ئويلىنىپ:
نەدىن باشلىدى،
نەدە تۈگەيدۇ،
ئىستەيدۇ نېمە ؟؟؟

بەزەن

بەزەن،
سەھەردە
چىقىپ كېتىدۇ شىبىرىم
يەلكىسىگە تاشلاپ چاپاننى.
قايتىپ كېلەر ئاخشىمى
بويلىپ قانغا
يۈز-كۆزى.

*　　　*

بەزەن،
ئۇخلايدۇ بوران
كوچىدىلا
قويۇپ تاشقا بېشىنى.
كىرەر چۈشىگە
يىگىناغۇچلار...

بالىلىقتىكى ۋەتىنىم

پۇرىدىم سىنى
ئەمگىنىمدە ئانام سۈتىنى.
ئۇچراتتىم سىنى
چۆچەكلىرىدە مومامنىڭ.
تەردىم
بارماقلىرىڭ ئىزلىرىنى
ھاسىسىدىن بوۋامنىڭ.
كۆز يېشىمغا يوشۇرغانىدىم سىنى،
سىڭگىپ كەتتىڭ ياستۇقۇمغا،
سىنى يىراق ئورماندا دەپ
چۈشۈم ئېلىپ كەتكەندە مېنى.
قويدۇم يىتتۈرۈپ بالىلىقىمنى،
يىراق، تېخىچە
يۈرىمەن كۆتۈرۈپ ياستۇقۇمنى.

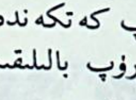

* *

بەزەن،
تۈنەپ چىقار خۇدا بىر كېچە
شائىر كۆزىدە.

كىشنه يدۇ يۈره ك

ئاشىقىڭمه ن ئۈنسىز، ئۈمىدسىز،
تونۇمايسه ن لېكىن سه ن مېنى.
چاچلىرىڭنى پۇرايمه ن په قه ت،
قۇچاقلايمه ن چۈشۈمده سېنى.
ته نها قالدىم ئايدىڭ كېچىده،
سىردىشىم يوق شۇ ئايدىن بۆله ك.
يايلىقىدا سۆيگۈڭنىڭ شۇده م،
تۈزاق - تۈزاق كىشنه يدۇ يۈره ك.

ئىككى قۇياش قەسىدىسى

گۈزەل لەردىن ئەمەسسەن جېنىم،
سەندە يوقتۇر گۈلنىڭ ياشنىشى.
ئاھۇ كۆزى ئەمەس كۆزلىرىڭ،
ئەمما تۈندا نۇرنىڭ چاقنىشى.
بېزىمەيدۇ سېنى باش باھار،
توزۇتمايدۇ كەچ كۈز جۇدۇنى.
ئىككى قۇياش يانسا يۈزۈڭدە،
تۈنىڭ ئەكسى تۇرسا كۆزۈمدە،
سۆيگۈمىزنىڭ نەدىكەن تۈنى؟!

يۈرىكىمدە ئىلاھىي ئوقيا.
جانان قاچان سۆيدۈم مەن سىنى؟
تۆرەلدىممۇ سىنىڭدىن ياكى؟
ئاشىقىڭمەن پىنھان،
كائىنات —
ۋۇجۇدلۇقتىن ئۆچكىچە تاكى.

قاچان سۆيدۇم سېنى

جانان قاچان سۆيدۇم مەن سېنى؟
تۈنجى باھار تۇغۇلغاندىمۇ؟
كۆيۈپ كۆكتە ئىلاھىي ھىجران،
ئاي ۋە قۇياش ئايرىلغاندىمۇ؟
جانان قاچان سۆيدۇم مەن سېنى؟
كۆزلىرىڭدە يۇيۇنار ۋىناس.
كىرپىكىڭدە ئۆگدەر قۇشلار،
ئۇخلىغاندا سىرلىرىڭ تىمتاس.
جانان قاچان سۆيدۇم مەن سېنى؟
چېچەكلەردىن كېلەر پۇرىقىڭ.
يادلىشىدۇ ئىسمىڭنى سۇلار،
ئاڭلىنىدۇ يەردىن تىنىقىڭ.
جانان قاچان سۆيدۇم مەن سېنى؟
قانداق كىرىپ كەلدىڭ چۈشۈمگە؟
كەتتىڭ تاڭنى مەندىن ئۆزارتىپ،
سېھرىي ناخشا بولۇپ كۆيۈمگە.
جانان قاچان سۆيدۇم مەن سېنى؟
تومەن يىللار ياشىدۇق گويا.
شائىرىڭمەن پەقەت سېنىڭ،

سۈرگۈن

ئۆزلىرىنى ئالار ئۆلتۈرۈپ،
كۆكرىكىڭدە يېشىل دەرەخلەر.
چېقىلدۇ روھىم ئۈستىدە
بارمىقىڭدىن چۈشكەن قەدەھلەر.
تېرىپ كېلەر ئىزىڭدىن يوللار،
چۈشۈپ قالغان چۆچەكلىرىڭنى.
ئۆلۈپ قالار يۇمران چۈشلىرىڭ،
چىلىڭ سىقىمداپ ئەمچەكلىرىڭنى.
سۈرگۈنۈڭمەن ئەبەدىلىك جېنىم،
ئىسيانىمدا كۆيلەيمەن سېنى.
چېچەكلىدى سېپىللىرىڭدا
چاچراپ كەتكەن سۆيگۈمنىڭ قېنى.
ئۆلۈمۈمدىن تۆرارمەن بەزەن،
ھەسرىتىڭنىڭ جىمغۇرلۇقىدىن.
چاچلىرىڭدىن سۆرەپ كېلىمەن،
زۇلمەتلەرنىڭ چوڭقۇرلۇقىدىن.

دولقۇنلايدۇ كۆزۈك

دولقۇنلايدۇ بىپايان كۆزۈك،
ئىزىپ قالغان يەلكەنمەن ئۇندا.
بورانلىرىڭ پەسەيمەس زادى،
ئاھ، ئاۋازىڭ ياڭرار شاۋقۇندا.
ئىستىمەيمەن قىرغا بېرىشنى،
ھايات ـ ئۆلۈم ماڭا بەرىبىر.
پاچاقلىنىپ دولقۇنلىرىڭدا،
ئاڭا چۆكۈپ كېتەرمەن ئاخىر.

سادىر يېتىم قالغان بەش بالىسىنى ئىزدەپ

سادىر دەپ ئېتىم قالدى،
داڭزىدا خېتىم قالدى.
خېتىمنى ئوقۇپ باقساڭ،
بەش بالام يېتىم قالدى.

1

چىقىلدى زېمىن
ئالقىندا تەڭرىنىڭ.
شۇ مۇقەددەس توزان ئىچىدىن
قوپتى سادىر.

2

— سەجدە قىل...!

يۈكۈندى سادىر،
ماڭلىيىنى ياقتى توزانغا.

ئىنتىزار

كۆزلىرىڭدە بارار يىراقلاپ
ھەسرىتىمنىڭ يېشىل بۇلۇتى.
ئىسسىڭدىكى تامچە شەبنەمدە
يۇيۇندۇ سۆيگۈمنىڭ ئوتى.
ساھىلىڭدا كونا قولۋىقىم،
ھېلىغىچە ئولتۇرار مۇڭدەپ.
توزان باسقان قوڭغۇراقلىرىم
چېركاۋىڭدا تۇرىدۇ ئۈنلەپ.
چۈشلىرىڭنىڭ شىلدىرلىشىغا
قۇلاق سېلىپ ياتار ئورمىنىم.
تۈمەن يىللار ساقلىدىم سېنى،
تۈن قوينىدىن كەلسەڭچۇ جېنىم.

كارۋان
غايىب بولغان ئاللىبۇرۇنلا.
مىڭ ئۆي —
چۈشۈپ قالغان مىڭ قوڭغۇراق،
تۇرار ئىدى جاراڭلاپ.

5

ئۆگىدىدى
قويۇپ بېشىنى گۆگۈمغا.
ئۆچۈپ كەتتى كېپىنەك
كىرپىكىگە قونۇپ بىر ھازا.
تېمىپ كەتتى ئۇنىڭ رەڭلىرى
قارىچۇقىغا سادىرنىڭ.
رەڭلەر:
باھار،
ياز،
كۈز،
قىش،
بەشىنچىسى —
پەسىللەرنىڭ پىنھانلىرىدا
يىتكەن پەسىل.

6

— بالىلىرىم!
چاچراپ تۇردى سادىر ئورنىدىن.

كۆتۈرگەندە بېشىنى
غايىب بولدى تەگرى شۇ ھامان،
چاقتى چاقماق،
گۈلدۈرلىدى ئەرشئالا.
پەرىزاتلار
ئۇچۇپ ئۆتتى ئالدىدىن.
ئايغىغا تۆكۈلدى نۇرلار،
كۆزلىرىنى يۇمدى بىر ھازا.

3

— ئاچقىن كۆزۈڭنى...

سالام بەردى ئاڭا جەبرائىل،
ئېگىلدى سادىر
قوللىرىنى قويۇپ كۆكسىگە.
يايدى جەبرائىل ھەسەن - ھۈسەننى،
يۈرۈپ كەتتى سادىر ئۈستىدە
بىلدۈرۈپ ئاڭا
مىننەتدارلىق.

4

ھەسەن - ھۈسەندىن
چۈشتى مىڭ ئۆيگە.

9

— دادا. . . !

يۈگۈرۈپ كەلدى ئالدىغا
كاۋاپدان.

كۆيدى زىختا پىژىلداپ
سادىر يۈرىكى.

قوشاق :
سادىر دەپ چۆچەك قالدى،
بىر ئوغلۇم گۆدەك قالدى.
ئوغلۇمدىن سوراپ باقساڭ
بىر زىخلا يۈرەك قالدى.

10

— دادا. . . !

ئۇچۇپ كەلدى ئالدىغا
شەپەرەڭ.

ئاستا ـ ئاستا ئۆچتى نۇرلىرى
سادىر كۆزىنىڭ.

تۆكۈلدى ئالقىنىغا
شاخلىرىدىن كىپچىنىڭ
بەش يۇلتۇز.

7

موللىتوختىيۇزىدە
ئۆچراشتى ئاڭا
قەبرە تۇسلۇك بىر بوۋاي.

— سادىرمۇ سەن؟
كەل ئوغلۇم
باللىرىڭنى كۆرستەي ساڭا.
بوۋاي
يىتىلەپ چىقتى ئۆيىدىن
بەش ۋاخ نامازنى.

8

ئۈستىدە
سادىر يۈزىنىڭ
چىقىلدى بوغدا.
توۋلارئىدى ئۇ:
— باللىرىم...!!!

يۈگۈرۈپ كەلدى ئالدىغا
قەبرە
قەبرە تاشتا يېزىقلار:
«مىراس...مىراس...مىراس».

قوشاق:
سادىر دەپ نىدا قالدى،
بىر ئوغلۇم جۇدا قالدى.
ئوغلۇمدىن سوراپ باقساڭ،
بىر ئەكس سادا قالدى.

13

— دادا...!

لەرزان باردىم ئالدىغا،
غۇۋا لەپىلدەپ.

چۈشۈپ كەتتى قەبرە
چوڭقۇر ئىچىمگە.

قوشاق:
سادىر دەپ ئىتىم قالدى،
بىر بالام يېتىم قالدى.
بالامدىن سوراپ باقساڭ،
تىنىدە تىنىم قالدى،
جىنىدا جىنىم قالدى.

قوشاق:
سادىر دەپ چىراغ قالدى،
بىر ئوغلۇم بوۋاق قالدى.
كۆزىگە قاراپ باقساڭ
بىر جۈپلا كاۋاك قالدى.

11

— دادا...!

يۈگۈرۈپ كەلدى ئالدىغا
جۇدۇن.

تامچە-تامچە مۇزلىدى
سادىر قانلىرى.

قوشاق:
سادىر دەپ باھار قالدى،
ئوغلۇمغا تۇمار قالدى.
ئوغلۇمنى كۆرۈپ باقساڭ،
بىر قاقشال چىنار قالدى.

12

دادا...!

14

چىقىلدى قەبرە
سۆكۆتۆمنىڭ تىرەن تەكتىدە.
تۆتەكلەرنىڭ ئىچىدىن
قوپتى سادىر.

15

— سەجدە قىل...!

责任编辑:
阿布都热合慢·艾白
艾尔肯·伊布拉音
责任校对:
阿布力孜·阿巴斯
封面设计: 夏迪耶

维吾尔姑娘的抒情诗　（维吾尔文）
艾合梅迪江·悟斯满　著

新疆青少年出版社出版
（乌鲁木齐市建设路9号　邮编：830002）
新疆新华书店发行　新疆新华印刷厂印刷
787×1092毫米 32开　3.25印张
1992年11月第1版　1992年11月第1次印刷
印数：1－3100

ISBN7－5371－1036－0／I·361　定价：1.80元

…لايىھەلىگۈچى : شادىيە ھاشىم

ھەر كۈنى سەھەر
ئۇۋىسىدىن چىقىدۇ يوللار
ئوۋلاشقا مېنى.

مەخلۇقمەن يوچۇن،
سوئال ئۇنەر ماڭغان ئىزىمدىن...

7 – 5371 – 1036 – 0 / I · 361

باھاسى : 1.80 يۈەن